

Education and Culture DG
Lifelong Learning Programme

ÖĞRENME GÜÇLÜKLERİ VE BAŞARIYI ARTIRMA YOLLARI

**HAZIRLAYANLAR
VETforAll Proje Komisyonu**

(Bu kitapçık ve bu proje Avrupa Topluluğu'nun desteğiyle gerçekleştirilmiştir. Bu yayının içeriklerinin sorumluluğu, proje sahibine aittir ve hiç bir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.)

ANTALYA 2010

GİRİŞ

Hızla değişen toplumumuzda eğitim ve öğretimin amacı, ortaya çıkmakta olan problemlere çözümler üretebilecek, durmadan değişen çevresine uyum gösterebilecek bireyler yetiştirmektir. Eğitimin amaçlarının gerçekleşmesi, eğitim sürecindeki her öğrencinin yetenekleri ölçüsünde eğitim almasına bağlıdır.

Okullarımızda ve işletmelerde mesleki eğitimin kalitesini artırmak, öğrencilerimizde görülen öğrenme güçlüklerini tespit ederek, bunları ortadan kaldırmak ve başarıyı artırmak için üç ülke (Türkiye, Almanya, Hollanda) ortaklı bir AB projesi uyguladık. Projenin uygulanması esnasında, üç ülkedeki eğitim ortamları ve yöntemleri incelenmiş, konuyla ilgili uzman kişilerle uygulamalar yapılmış, bilgi, görgü ve tecrübelerimizi paylaşmış bulunmaktayız. Projemizin kısa adı, "VETforAll"dır.

Projemizde ve bu kitapçıkta kastettiğimiz öğrenme güçlükleri terimi, okulda ciddi öğrenme sorunları yaşayan fakat belirli engelleri bulunmayan öğrenciler için kullanılmaktadır. Öğrenme güçlüğü olan çocukları, zihinsel yetersiz ve davranış bozukluğu olan çocuklardan ayırmak gerekir.

Mesleki eğitim kurumlarındaki sorunları ve öğrenme güçlüklerini tespit etmeye yarayan öğrenci ve öğretmen anketlerini bu kitapçığın ileriki bölümlerinde bulabilirsiniz. Hepimiz anket sonuçlarından kendi payımıza düşeni değerlendirmeli ve hedeflerimize ulaşmak için neler yapabileceğimizi okullarımızda, evlerimizde veya iş ortamında planlamalıyız. Bu işin gereklerini yerine getirmek için sadece elimizden gelenle değil, yüreğimizle, beynimizle, tüm benliğimizle katılarak bu işi başaracağımıza inanıyoruz.

Başarının yaşama geçirilmesinde karşımıza çıkan engeller, aileden eğitim kurumlarına dek uzanan geniş bir zincirin halkalarıdır. Başarıyı dört ayağı olan bir masa olarak düşündük ve buradan yola çıkarak başarısızlığı; öğrenci, öğretmen, idareci, veli görüşlerini alarak değerlendirdik. Bütün bu tarafların, masadaki dengenin bozulmaması için yükü hep beraber omuzlaması gerektiğine inanıyoruz.

Projemizin öğrenme güçlüğüyle ilgili yaptığımız çalışmalar sonucunda hazırlanan bu kitapçıkta, öğrenme güçlüğü kısaca tanıtılacak, tespit edilmesi ve başarıyı artırmak için çeşitli öğretim metotları üzerinde durulacak, öğretmen ve ailelere öneriler yer alacaktır. Ayrıca hazırlanan anketlerle, mesleki eğitimin içindeki başarısız olan öğrencilerdeki öğrenme güçlükleri tespit edilecek. Bu anketler:

- 1-) Standart rehberlik çalışmalarında kullanılan ve bütün sınıflarda uygulanabilecek genel başarısızlık nedenleri anketi (Form A),
 - 2-) Meslek derslerindeki başarısızlık nedenlerini (öğrenme yetersizliklerini) belirlemeye yarayan öğrenci ve öğretmen anketleri (Form B ve Form C)
 - 3-) Mesleki eğitimdeki öğrenci veya kursiyer iş değerlendirme formu (Form D),
 - 4-) Öğrencilerin öğrenme davranışlarını yapma güçlükleriyle ilgili anketler (öğrenci anketi Form E1, öğretmen anketi Form E2)
 - 5-) Bütün sınıflarda kullanılabilir, öğrenme bozukluğu belirti tarama testi (Form F) tespit edilmiştir.
- Anketlerin kullanımıyla ilgili kısa bilgiler, anketler üzerinde verilmiştir.

Bu kitapçıkta anketlerden Form A ve Form F, Türkiye'deki rehberlik sisteminde kullanılan anketlerden alınmıştır. Form B ve Form C, 2008-2009 öğretim yılında, Antalya Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, 11. ve 12. sınıfa devam eden öğrencilerden, 2 ve daha fazla meslek dersi zayıf olan öğrencilerin başarısızlık nedenlerinden yola çıkılarak, 3 ayrı grubun (öğretmen, öğrenci, işletme) görüşleri ele alınarak hazırlanmıştır. Form D, Almanya'daki bir iş okulunun (ABW Kreuzberk) kullandığı form referans alınarak geliştirilmiştir. Form E ise, Almanya'da proje ortağımız olan ve uluslararası bir mesleki okul olan Friedrich-List-Schule'de kullanılmakta olan bir ankettir.

Bu kitapçıkla amacımız, ailelere ve özellikle değerli meslektaşlarımıza eğitim alanında destekleyici bilgi sunarak, pedagojik ve çağdaş bir anlayışla yardımcı olmaktır. Bu amaçla gerçekleştirilen çalışmanın her aşamasında görüş ve destekleri ile katkıda bulunan proje ortaklarına, yöneticilere, çalışmalara katılan tüm öğretmen, işletme yetkilileri, veli ve öğrencilere teşekkür ediyor, saygılar sunuyoruz. Projemizle ilgili çalışmalar, <http://vetforall.org.tr> internet adresinde yer almaktadır.

Proje Komisyonu

I.BÖLÜM ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ

Öğrenme güçlükleri terimi, genel olarak zihinsel yetenekleri normal sınırlar içinde ya da üstünde olmakla birlikte, öğrenme sorunları yaşayan çocuklar için kullanılmaktadır(*).

Öğrenme güçlüklü olarak nitelendirilen öğrenciler özellikle akademik alanları içeren becerilerde güçlük göstermektedirler. Öğrenme güçlüklü öğrencilerin pek çoğu gelişim örüntüleri yönünden de kendi yaş düzeyine uygun yeterlilikleri ve yetersizlikleri bakımından bireye özgü farklılıklar gösterebilmektedir.

Öğrenme güçlüğü olan çocukları, zihinsel yetersiz ve davranış bozukluğu olan çocuklardan ayırmak gerekir.

Öğrenme Güçlüğü Nedir?

- Öğrenme güçlüğü çocuğun herhangi bir nörolojik bozukluğa bağlı olmaksızın okul becerilerindeki bozukluktur.
- Öğrenme güçlüğü çocuğun okuma, yazma, konuşma veya aritmetik becerilerini etkileyebilir.
- Bu bozukluk aynı zamanda sosyal aktivitelerine de yansır.
- Bazı çocukların dikkat süreleri azdır, dikkatleri dağınıktır, dikkatlerini yoğunlaştıramazlar.

Öğrenme Güçlüğü Ne Değildir?

- Öğrenme güçlüğü zeka özürü, otizm, körlük, sağırılık, veya davranış sorunları ile aynı değildir.
- Öğrenme güçlüklü öğrenci, zihin engeli, görme ve işitme gibi duyu organları özürleri, duygusal ve davranış bozuklukları ve bedensel yetersizlikleri nedeniyle öğrenemeyen öğrenciler değildir. Örneğin, işitme engeli, dil ve konuşma gelişiminde bir gecikmeye neden olarak bir öğrenme problemi olarak ortaya çıkarabilir. Ancak bu durum öğrenme güçlüğü olarak ele alınamaz çünkü problemin birinci dereceden kaynağı işitme engelidir. Fakat işitme engeline ek olarak bir öğrenme güçlüğü olabilir. Böyle bir durumda öğrenme güçlüğünün kaynağı araştırılır ve ölçütü işitme engelli yaşlılarından beklenen düzeye göre belirlenir.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÇOCUKLARIN TİPİK ÖZELLİKLERİ

- Yazma ve yazılı anlatım güçlükleri, el yazısı gibi yazma becerileri, harfleme ve noktalama işaretleri, dilbilgisi kullanımı ile yazılı anlatım becerilerinde gözlenir. Yazılı anlatım becerilerindeki güçlükler, özellikle metin yapısını örgütleme, bağlaşıklık ve bağdaşıklık özelliklerine dikkat etme, zengin sözcük dağarcığı kullanımında gözlenmektedir.

- Okuma becerilerinde güçlükler, sesli ve sessiz okuma ya da temel okuma ve okuduğunu anlama olarak ele alınmaktadır. Bu güçlükler sıklıkla sözcük tanıma, sözcük tanıma sırasında harflerin dizisel ve dizimsel hatalı (atlama, ekleme, ters çevirme) okunmaları; metin okuma ve kavramada okuduğundan anlam çıkarma, ana fikir bulma, olayları sıralayabilme, karakterleri tanımlayabilme gibi öykü analizleri yapabilme; gerçek-gerçeküstü ayrımlarını yapabilme ve metin özetleme güçlükleri olarak özetlenebilir.

- Matematik becerilerinde güçlükler, matematik sembollerini ayırt etme (rakamları, şekilleri; şekillerin uzayda konumlarını; temel aritmetik işlemleri (dört işlem); ritmik sayma; tane, miktar, parça-bütün kavramları; zaman, para ve ölçü kavramlarının öğrenilmesi ile sözel matematik problemlerini anlama ve çözümünde güçlükler olarak gözlenmektedir.

- Öğrenme güçlükle olarak nitelendirilen öğrencilerin yetenekleri (zeka) ile başarıları (yaş ve sınıf düzeyine göre) arasında bulunan fark bir ölçüt olarak kullanılmaktadır. Örneğin, yaş ve zeka düzeyi bakımından üçüncü sınıfta bulunan bir öğrencinin bazı derslerde birinci sınıf düzeyinde olması gibi.

- Öğrenme güçlüklü öğrencilerde görsel-işitsel algılama, görsel-devimsel, hareket ve dokunsal algı süreçlerinde sorunlar gözlenebilmektedir. Bu sorunlardan görsel algılama yetersizliklerine sık rastlanmaktadır. Örneğin, öğrenci şekil ve zemini karıştırabilir, şekilleri birbirinden ayırt edemeyebilir.

- Öğrenci harfleri kopya edemeyebilir. El yazısı güçlükleri gösterebilir. Yer-yön tayininde güçlük çekebilir.

(*)Anadolu Üniversitesi, AÖF. Özel Eğitim, Ünite 5, Yard. Doç. Dr. Seyhun TOPBAŞ

- Bilişsel yetersizlikler, dikkat, düşünce, bellek ile üstbellek, üstbilis ve üstdil işlevi yetersizlikleri olarak gözlenir. Örneğin, kavram gelişimi, kavramlaştırma, problem çözme, soyutlama, soyut düzeyde düşünme, bellekte tutma, sembolleştirmede güçlükler gözlenebilir. Bu öğrenciler, herhangi bir sorunla karşılaştığı zaman sorunun ne tür bir sorun olduğunu kavrayabilme, bunun için gerekli strateji ve becerilerin farkına varabilme; sorunun çözümünde çeşitli seçenekler yaratabilme, yapılacak işleri planlama, gerekiyorsa örgütleme gibi kendi kendini düzenleme, çalışabilme ve denetleme gibi üstbilis süreçlerinde zorlanmaktadırlar.

- Ezberleme gibi belleği gerektiren becerilerde de sıkıntıları olduğu sıklıkla ifade edilmektedir.
- Öğrenme güçlüklü öğrencilerde aşırı hareketlilik, dikkat eksikliği güçlükleri, toplumsal uyum güçlüklerinden sıklıkla söz edilmektedir.

- Öğrenme güçlüklü olarak nitelendirilen öğrencilerin bazıları duygusal olarak akranlarına kıyasla daha olumsuz yaşantı içinde olabilirler. Genellikle, içe kapanık, mutsuz görümlü ya da daha az gülen, özgüveni bulunmayan, kadercı ve çaresiz bireyler olma riski taşırlar. Okulu gereksiz görebilir, sürekli başarısızlık beklentisi yaşayıp, çabalarının sonuçlanmayacağı duygusuna kapılabilirler (öğrenilmiş çaresizlik). Bu davranışlar çevre ile etkileşimi de olumsuz etkilediğinden toplumsal uyum sorunları da gözlenebilmektedir.

NEDENLERİ

Öğrenme güçlüklerinin nedenleri pek bilinmemektedir. Öne sürülen pek çok engelli oluş nedeni öğrenme güçlüğü içinde geçerli olabilir. Öğrenme güçlüklerinin nedenlerinin ve etki eden durumlarının açıklanmasında farklı modeller ortaya çıkmıştır. Bir öğrencinin öğrenme güçlüklü olarak nitelendirilebilmesi için, o öğrencide gözlenmesi gereken ayırıcı koşullar öne sürülmüştür: Akademik gerilik, yetenek-başarı farkı ve gelişim alanlarından bir veya birkaçında güçlük gibi.

TANILAMA SÜRECİ

Öğrenme güçlüklerini belirleme süreci niteliksel ve niceliksel bilgi ile desteklemek amacıyla klinik ve eğitsel olarak yapılır. Öğrencinin psikomotor ve bilişsel süreçlerdeki durumu tanıyıcı standartlaştırılmış bağıl (norma dayalı) testler kullanılarak yapılır. Bu ölçü araçlarının gerek geçerlilikleri, güvenilirlikleri ve kullanım kolaylıkları açısından, gerekse yetenek-başarı farkını ortaya koyma açısından yeterli bir katkısı olmamaktadır.

EĞİTSEL DEĞERLENDİRME

Eğitsel değerlendirme, öğrencinin işlevde bulunma düzeyini belirleme, eğitsel kararlara ışık tutma ve öğretime doğrudan hizmet etme sürecidir. Günümüzde öğrenme güçlüklü öğrencilerin eğitsel değerlendirmelerinin müfredata dayalı olarak yapılması ve öğrencinin işlevde bulunma düzeyinin sınıf müfredatı ile bağıntılı olarak belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu değerlendirmelerde informal, ölçüt bağımlı testler kullanılmaktadır.

EĞİTİM YAKLAŞIMLARI

Öğrenme güçlüklü öğrencilerin başarılı olabilmeleri için etkili öğretim ve sınıf yönetimi teknikleri kullanılmalıdır. Bir ya da birkaç disiplin alanında güçlük gösteren çocukların birebir eğitime gereksinimleri olabilir. Bu öğrencilere destek özel eğitim hizmetlerinin sağlanması gerekmektedir.

Öğrenme güçlüklü öğrencilerin öğretiminde değişik yaklaşımlar kullanılmaktadır. Öğretim, öğrencinin düzeyine ve ilgisine göre düzenlenmeli, eğitim programları bireyselleştirilmeli ve beceri öğretimine ağırlık verilmelidir. Öğrenme güçlüklü bireylerin başarısızlık beklentisi içinde olabilecekleri göz önünde tutulmalıdır.

Bu uygulamaları gerçekleştirmedeki başarı ise, özel eğitimci ve/veya öğretmenin değişik öğretim yaklaşımları ve öğretim tekniklerini bilmesine ve kullanabilmesine bağlıdır.

Kitapçığın bundan sonraki bölümünde, projemizin öğrenme güçlüğü ile ilgili Türkiye (Antalya) proje grubunun yaptığı çalışmalar (gerekçesi, amacı, uygulama adımları, oluşturulan anketler ve uygulama biçimleri ile öğrenme güçlüklerine çözüm olabilecek öneriler ve öğretim yöntemleri) yer almaktadır.

ANTALYA PROJE ÇALIŞMA GURUBU FAALİYETLERİN GEREKÇESİ:

- Her öğrenci kendi kişilik ve yeteneklerine uygun eğitim yaşantılarını denemeye hakkı vardır ve eğitim yaşantılarıyla dezavantajlı öğrencilerin temel eğitim becerileri ve iş hayatına uygun alışkanlıklar geliştirilmesi önemli bir konudur.

- Yapılan araştırma ve gözlemler meslek lisesine devam eden öğrencilerin çeşitli öğrenme sorunları yaşadıkları üniversiteye yerleşmede başarılı olamadıkları
- Meslek Lisesine giden öğrencilerin başarılarının düşük olması ve bütün öğrencilerin aynı zamanda aynı seviyede beceri kazanamaması
- Meslek Lisesinden mezun olan öğrencilerin kendine uygun iş bulamaması iş hayatına uyum sağlayamaması
- Meslek lisesine devam eden öğrencilerin ve iş hayatındaki diğer kursiyerlerin başarılarının artırılması amacıyla yapılacak çalışmaların planlanıp uygulanması
- Öğrencilerin mesleki gelişim görevleri olan meslek seçimi, istihdam edilebilme becerileri, işe hazırlık, işe giriş, işe uyum ve işte ilerleme yeteneklerini geliştirebilmeleri

FAALİYETLERİN AMACI NEDİR? NE DEĞİLDİR?

- Seçilmiş öğrencilerin ilave ders çalışması değildir.
- Sistem yapı değişikliği değildir. Köklü bir yapı değişikliğine gidilmeden mevcut koşullarda alınabilecek önlemleri kapsar.
- Bu projenin öncelikli amacı; Öğrencilerimizi veya iş hayatındaki kursiyerleri tüm yönleriyle iyi tanıyıp öğrenme yetersizliğinin nedenlerini imkânlar ölçüsünde ortadan kaldırmaya yönelik önlemler alarak; başarıyı yükseltmek, öğrencinin maksimum seviyede öğrenme ve gelişmesini sağlamak.

FAALİYETLERİN UYGULAMA ADIMLARI:

1. Faaliyetlerde görev alacak öğretmenlerin belirlenmesi: Meslek dersi ve rehber öğretmenlerinin belirlenmesi
2. Faaliyetlerde görev alacak öğretmenlere projenin tanıtılması: Faaliyetlerde görev alacak personele projenin tanıtılması ve proje uygulama süreci hakkında bilgi verilmesi
3. Uygulanacak anketlerin oluşturulması ve belirlenmesi: Konuyla ilgili test, anket ve form araştırması yapıldı, projedeki diğer ülke ortaklarımızla birlikte amaçlarımıza uygun kullanabileceğimiz 6 çeşit form belirledik. Bunlardan 3 tanesini uluslararası rehberlik faaliyetlerinde kullanılan formlardan, 3 tane anketi de araştırma yaparak, kendi faaliyetlerimizle oluşturduk.
4. Öğrenci örneklem gurubunun belirlenmesi: Öğrenci başarı durumlarını gösteren veriler çıkarılır analiz edilir. Sınıf geçme ortalaması düşük ve en az iki meslek dersi zayıf olan öğrencilerin belirlenmesi (Öğrenci not bilgi sistemi, BİLSA ve İLSİS okul programlarından).
5. Uygulama süresinde kullanılacak formların uygulanması ve değerlendirilmesi:

Bu Formlar:

- BAŞARISIZLIK NEDENLERİ ANKETİ (Form A)
- ÖĞRENME YETERSİZLİKLERİNİ TANIMA ANKETİ (ÖĞRENCİ FORMU) (Form B)
- ÖĞRENME YETERSİZLİKLERİNİ TANIMA ANKETİ (ÖĞRETMEN FORMU) (Form C)
- ÖĞRENCİ/KURSIYER İŞ DEĞERLENDİRME FORMU (Form D)
- ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENME GÜÇLÜKLERİYLE İLGİLİ ÖĞRENCİ ANKETİ (Form E1)
- ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENME GÜÇLÜKLERİYLE İLGİLİ ÖĞRETMEN ANKETİ (Form E2)
- ÖĞRENME BOZUKLUĞU BELİRTİ TARAMA TESTİ (Form F)

BAŞARISIZLIK NEDENLERİ ANKETİ (Form A)

- Bu anket öğrencilerin bazı derslerden neden başarısız olduğunuzu tespit etmek amacı ile hazırlanmıştır. Başarısızlığın pek çok nedenleri vardır. Bu nedenler öğrencilerin kişisel problemleriyle ilgili olduğu kadar, çevreden gelen problemlerden de kaynaklanabilmektedir. Kişi kendisi ve çevreden gelen problemleri bilirse ve bunları ortadan kaldırmaya çalışırsa başarısızlığı yenebilir.

- Öğrencilerin niçin çalışmadığına ve neden başarılı olamadığına dair bazı cümleler sıralanmıştır. Öğrenciler kendilerinde de aynı problem varsa cümlenin başındaki soru numarasının altındaki boşluğa (X) çarpı işareti koyar, eğer problem yoksa bir sonraki cümleye geçerler.

DEĞERLENDİRİLMESİ (Form A2-A3)

Öğrencilerin bölümlere verdikleri cevaplar sayılarak, değerlendirme tablosunun en alt satırına kaydedilir. Bu sonuçların yüzdesi hesaplanır, sorunların hangi bölümden (okuldan, aileden, öğrenciden) kaynaklandığı görülür. Başarısızlık nedenlerinin yüzdelik oranına göre, değerlendirme

yapılır ve ilgililerle sorunlar giderilmeye çalışılır. Bölümlerin yüzdelik değerleri, ilgililere iletme açısından, grafiksel olarak ta hazırlanabilir.

ÖĞRENME YETERSİZLİKLERİNİ TANIMA ANKETİ (ÖĞRENCİ FORMU) (Form B)

Bu anket, öğrencilerin öğrenme yetersizliklerinin nedenlerini belirlemek için hazırlanmıştır. Bu ankette özellikle, öğrencilerin meslek derslerinden başarısızlık nedenleri araştırılacak. Başarısızlığa neden olan etkenler, ilgililerce çözülmeye çalışılacak. Bu formda; başarısızlığa neden olan soruların bazıları sıralanmıştır. Öğrenciler önemli bulduklarını, ilgili sütuna (X) işaretiyle belirtirler.

ÖĞRENME YETERSİZLİKLERİNİ TANIMA ANKETİ (ÖĞRETMEN FORMU) (Form C)

• Bu anket, öğrencilerin öğrenme yetersizliklerinin nedenlerini belirlemek için hazırlanmıştır. Bu ankette özellikle, öğrencilerin meslek derslerinden başarısızlık nedenleri araştırılacak. Başarısızlığa neden olan etkenler, ilgililerce çözülmeye çalışılacak. Bu formda; başarısızlığa neden olan soruların bazıları sıralanmıştır. Öğretmenler önemli bulduklarını, ilgili sütuna (X) işaretiyle belirtirler.

- Öğrenci Formuyla çoğu sorular aynı olup, karşılaştırma yapılabilecektir.

ÖĞRENME YETERSİZLİKLERİNİ TANIMA ANKETİ (Form B-Form C)

Öğrencilerin Öğrenme Yetersizlikleri formdaki her bir madde açısından ele alınarak yorumlanır. Formdaki her bir ifade öğrenci ve öğretmen tarafından ne derece gözlendiği dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Öğretmen ve öğrenci formundaki sorulardan aynı olanlar karşılaştırılarak cevapların güvenilirliği artırılmalıdır.

ÖĞRENCİ/KURSIYER İŞ DEĞERLENDİRME FORMU (Form D)

Bu form, öğrenci veya kursiyerlerin, mesleğiyle ilgili iş değerlendirmesinin gerekli olduğu durumlarda kullanılır. Değerlendirmenin yapılabilmesi için, öğrenci veya kursiyere mesleğiyle ilgili, süresi uygun bir iş veya ödev verilir. İş sonrasında değerlendirme formu doldurulur. Bu değerlendirmenin birden fazla kişi tarafından yapılması, daha doğru sonuçlar alınmasını sağlayacaktır.

Bu değerlendirme, öğrenciye/kursiyere mesleki rehberlik yapmak amacıyla veya ilgili kişilere mesleki beceriler hakkında bilgi vermek amacıyla kullanılabilir. Mesleki rehberlik yapmak için, formu dolduran personel beraber bir değerlendirme yaparak, öğrenci veya kursiyerle de görüşerek, olumlu yönleri ön plana çıkararak eksikleri giderme yönünde çalışmalar yaparlar.

ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENME GÜÇLÜKLERİYLE İLGİLİ ÖĞRENCİ ANKETİ (Form E1)

Bu ankette, öğrencilerin öğrenme davranışlarıyla ilgili olumlu ifadeler yer almaktadır. Öğrenci, bu olumlu ifadeleri yapma zorluğunu derecelendirerek işaretleyecek. Ankette işaretlenen “her zaman” ve “çoğunlukla” cevabının verildiği zor davranışlar için öğrenciye rehberlik yapılacaktır. Öğretmen anketindeki (Form E2) cevaplarla karşılaştırma yapılabilecektir.

ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENME GÜÇLÜKLERİYLE İLGİLİ ÖĞRETMEN ANKETİ (Form E2)

Bu ankette, öğrencilerin öğrenme davranışlarıyla ilgili olumlu ifadeler yer almaktadır. Öğretmen, bu olumlu ifadelerin öğrenci için yapma zorluğunu derecelendirerek işaretleyecek. Ankette işaretlenen “her zaman” ve “çoğunlukla” cevabının verildiği zor davranışlar için öğrenciye rehberlik yapılacaktır. Öğrenci anketindeki (Form E1) cevaplarla karşılaştırma yapılabilecektir.

ÖĞRENME BOZUKLUĞU BELİRTİ TARAMA TESTİ (Form F)

NEDEN VE NE ZAMAN KULLANILMALI?

Öğrenme Bozukluğu Belirti Tarama Testi öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencileri tespit etmek ya da derslerinde başarısızlık yaşayan ve zor öğrenen bir öğrencinin durumu hakkında bilgi edinmek amacıyla kullanılır.

- Tarama Listesinde öğrencinin akademik başarısı,
- Okuma becerisi,
- Görsel ve işitsel algısı,
- Yazma becerisi,
- Aritmetik becerileri,
- Çalışma alışkanlığı, organize olma becerileri,
- Yönelim becerileri,
- Dokunsal algı
- Sıraya koyma becerisi,
- Sözel ifade becerisi,
- Motor becerileri,
- Sosyal-duygusal davranışları,
- Dikkat becerileri ve motivasyon durumunu tespit etmeye yönelik sorular bulunmaktadır.

KİMLERE, NASIL UYGULANIR?

İlköğretim ve ortaöğretim kademelerindeki tüm öğrencilere uygulanabilir. Okul Psikolojik Danışmanı ile işbirliği içinde aileden alınan bilgilere de dayanılarak Sınıf Öğretmeni ile Sınıf Rehber Öğretmeni tarafından doldurulur.

ÖĞRENME BOZUKLUĞU BELİRTİ TARAMA TESTİ NASIL DEĞERLENDİRİLİR VE YORUMLANIR?

- Tarama Listesinde öğrencilerin öğrenme güçlüğüne hangi alanlarda ne sıklıkta yaşadıklarına dair sorularla bunların 'Hiçbir zaman', 'Bazen', 'Sıklıkla', 'Her zaman' şeklinde derecelendirmeleri bulunmaktadır. Sınıf Rehber Öğretmeni gözlemlerine dayanarak öğrencinin durumunu tespit ederek dört ölçütten birini işaretler.

- Değerlendirme sürecinde 'sıklıkla' ve 'her zaman' ölçütlerinin çoğunlukta işaretlenmiş olması öğrencide öğrenme güçlüğüne belirtisi olarak düşünülebilir.

- Ancak doğru bir değerlendirme için öğrencinin birçok alanda ve çeşitli zamanlarda ayrıntılı olarak gözlenmesi ve aileden de öğrenciye dair bilgiler alınması gereklidir.

- Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da yalnızca bu testten elde edilen bilgiler ışığında öğrenci hakkında kesin yargılarda bulunulamayacağıdır.

- Öğrenme güçlüğü belirtisi gösteren öğrencilerin Okul Psikolojik Danışmanı tarafından Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile Üniversite Hastanelerinin Çocuk Psikiyatrisi veya Nöroloji Bölümlerine yönlendirilmeleri önem taşımaktadır.

Başarıyı artırmaya yönelik yapılacak çalışmaların belirlenmesi:

Uygulanan test ve ölçekler sonucunda ulaşılan verilere göre başarıyı artırmaya yönelik çalışmalar tespit edilecektir.

- Psikolojik danışma ve rehberlik servisinin, öğrencilerin; meslek yaşantılarını takip etmesi, mesleki tecrübelerinin anlam ve önemi konusunda destek olması, kişilik ve özelliklerine yönelik uygun kararlar vermesine yardım edilmesi

- Öğrenciler için danışman öğretmenler seçilmesi (sınıf rehber öğretmeni)

- Öğrencilerin öğretmenler tarafından uygulama yapmaya teşvik edilmesi.

- Öğrencilere ihtiyaç ve niteliklerine uygun destekleyici yardımlarda bulunulması, eğitimlerine uygun işletme ve işe yerleştirmelerinin takip ve koordine edilmesi

- Okul PDRS tarafından öğretmenlere BEP (Bireysel Eğitim Programı) hazırlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve sınıfta yapılacaklar konularında eğitim verilmesi

- Bireysel eğitim planlarının ders öğretmenleri tarafından hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi

- Okul PDRS tarafından öğrencilere motivasyon, verimli ders çalışma ve başarılı olma konularında eğitim verilmesi

- Okul PDRS tarafından velilere "Ders Çalışma Ve Başarılı Olma Aile Önerileri" konularında eğitim verilmesi

Mesleki eğitim kurumlarında öğrenme güçlüklerinin giderilmesi ve başarıyı artırmak için yapılabilecek diğer faaliyetler;

- Öğrenme güçlüklerinin okuldan kaynaklanan nedenlerini yok etmek için, mesleki eğitim müfredatlarının öğretilmesinde kullanılan yöntem ve tekniklerde, konuya uygun öğretim yöntemlerinin kullanılması ve öğrencilerin zeka alanlarına göre eğitim etkinlikleri düzenlenmesi gereği görülmüştür.

- Öğrencileri bireysel tanıma teknikleri ile tanıyıp, çağdaş öğrenme stratejileri ve yaklaşımları ile öğrenme etkinlikleri düzenlemek gerekmektedir.

- Öğrencilerin aile ve çevresiyle iletişim içinde olmak gerekir.

- Öğrencilerin her öğrenme aşamasında motivasyonu sağlanmalıdır.

- Öğrenci anketlerinde yoğunluk gösteren sorunların giderilmesi için, sorunun gerekliliğine göre, sınıf öğretmenleri, Okul PDRS, okul idaresi, öğrenci velileri ve işletme yetkilileri ile işbirliğine gidilmeli, öğrenci merkezli bir çözüm üretilmelidir.

- Öğrenci ve öğretmen anketlerinde, öğrenciye dönük bireysel sorunlar incelenmeli, sorunun kaynağını ortadan kaldırmak için, ilgili kişilerle işbirliği yapılmalıdır.

II. BÖLÜM

ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Öğretmenin, öğrencileri program hedeflerine "nasıl" ulaştıracağını düşünmesi yöntem sorununu ortaya çıkarır. Öğretmen öğrencinin gelişim seviyesine ve hedeflerine uygun yöntemi seçer ve kullanır. Öğretme yöntemi, öğrencilere bilgi, beceri ve tutum kazandırılması amacıyla yapılan etkinlikler, uygulamalar ve tekniklerin tümünü kapsar.

ÖĞRETMENİN YÖNTEM SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1. *Öğrencinin gelişim özellikleri:* Öğrencinin fiziksel, psiko-sosyal özelliklerine uygun öğretim yöntemleri seçilmelidir. İlkokul 1.sınıfta okuma-yazma faaliyetlerinde, öğrencinin ilgisini dağıtıcı çok renkli resim, animasyon, grafik ve ses kullanılması, içerikten çok öğrencinin ilgisini bu unsurlara odaklayabilir.

2. *Öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi:* Öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyinin yüksekliği ya da düşüklüğü farklı öğretim yöntemlerinin uygulanmasını gerektirir.

3. *Öğretmenin yönetime yatkınlığı:* Öğretmenin alan bilgisinin yeterli olması, konuya hâkimiyeti onun öğretim esnasında en uygun yöntemi seçmesini sağlayacaktır. Alanını iyi bilen öğretmen en uygun yöntemi seçmekte zorlanmayacaktır.

Öğretmenler genellikle en etkili kullandıkları yöntemleri tercih etmekte, hedeflerine, kullanımını çok iyi bildikleri yöntemlerle çok daha kolay ulaşabileceklerini düşündüklerinden, her öğretim durumunda ve her eğitsel etkinlikte aynı yöntemleri kullanmak eğilimi göstermektedirler.

4. *Zaman ve Maliyet:* Modern öğretim tekniklerini kullanma daha fazla zaman alır ve maliyeti yüksektir.

5. *Sınıf/öğrenci grubunun büyüklüğü:* Modern öğretim tekniklerini uygulayabilmek için öğrenci sayısının 16'dan az olması gerekir.

6. *Konunun özelliği:* Tarih dersi için anlatım yöntemi uygun olurken, Fen bilgisi dersinde yer alan bir konu için araştırma, gözlem ve deney yöntemlerinden biri kullanılabilir.

7. *Öğretim sonucunda öğrencide geliştirilmek istenen nitelikler:* Dersin hedefleri o dersin hangi yöntemlerle işleneceğinin ipuçlarını vermektedir. Eğer amaç beceri kazandırmak ise seçilecek yöntem yaparak-yasayarak öğrenme yöntemlerinden biri olacaktır.

ÖĞRETMENİN ARAÇ-GEREÇ, MATERYAL SEÇİMİNDE DİKKAT ETMESİ GEREKEN NOKTALAR

- Kullanılacak eğitim araç-gereçlerin, materyallerinin eğitsel değer taşıması esastır.
- Öğretim hedefleriyle tutarlı olmalıdır.
- Öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olmalıdır.
- Konunun özelliğine, sınıf veya okul ortamına uygun olmalıdır.
- Öğretmenin eğitim-öğretim amacına karşı olumlu tutum takınması gerekir.
- Eğitim araç-gerecinin mümkün olduğu kadar çok duyu organına hitap etmesi gerekir.

BAŞLICA ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

ANLATIM YÖNTEMİ

Anlatım yöntemi, öğretmenin bilgiyi hazırlayarak ve düzenleyerek öğrencilere aktarması esasına dayanır. Öğrenci çoğunlukla pasif durumdadır. Anlatım yönteminde sözlü anlatım önemli bir yer tutar. Daha çok sunuş yoluyla öğretim stratejisinde ve bilgi düzeyindeki hedeflere ulaşmada kullanılır. Bütün derslerde ve derslerin birçok aşamasında kullanılır. Anlatım yöntemi, işlenmekte olan konuların bir sıra ve düzene göre konuşma yoluyla açıklaması ve öğretilmesi olarak tanımlanır.

Anlatım yönteminin kullanıldığı yerler:

- Derse giriş yaparken (yeni bir konu ortaya atarken),
- Dersi özetlerken,
- Bir sorunun çözümünün gösterilmesi gerektiğinde,
- Sınıfa kaynak kişi çağrıldığında,
- Fikirlerin açıklanmasına ihtiyaç duyulduğunda,
- Diğer öğretim yöntemlerinin uygulanması için zaman ve şartlar uygun olmadığı anlarda kullanılır.

Anlatım yönteminin özellikleri:

1. Aynı anda birçok kişiye bilgi aktarılır.

2. Kısa zamanda çok bilgi aktarmak için kullanılabilir.
3. Etkili bir anlatım için soru-cevap yöntemiyle birlikte kullanılmalıdır.
4. Görselleştirme ve örnekler verme anlatımı etkili hale getirir.
5. Öğretmen ders anlatırken coşkulu ve güdüleyici değilse dikkat kısa sürede dağılır.
6. İlkokul 1, 2, 3. sınıflarda 2-3 dakika, 4, 5. sınıflarda 4-5 dakika, ortaokul ve liselerde 5-6, üniversitelerde 7-8, yetişkinlere yönelik anlatımda ise en fazla 15 dakikadan fazla sürekli konuşulmamalıdır.
7. Anlatım, kitabın tekrarı olmamalıdır.
8. Çocuk psikolojisine uygun değildir.
9. Bu yöntemle öğretilen bilgilerin pratikte uygulanması güçtür.

SORU-CEVAP YÖNTEMİ

Bu yöntemde ders, sorular vasıtasıyla işlenir. Öğretmen, öğrencilere sorular sorar ve öğrencilerin cevaplamasını ister. Amaç öğrencileri değerlendirmek değil, onları düşündürmek ve konuyla ilgili görüşlerini ifade etmelerini sağlamaktır. Soruyla karşılaşan bireyin dikkati konuya çekilir, soruyu algılar, geçmiş bilgilerini hatırlar, bilgilerini düzenler, tasarlar ve ifade eder. Bu süreçte birey hem zihinsel hem de devinsel olarak aktiftir. Bireye söyleme fırsatı tanındığı için kalıcı öğrenme sağlanır. Aynı zamanda soru cevap yöntemi ile öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim karşılıklı hele gelir. İki kişi arasında etkileşim oluşur. Önemli faydalarından biri de budur. Öğrenciler ve bütün insanlar öğrenme sürecinde pasif değil, aktif bir şekilde bulunmak isterler.

Soru-cevap yöntemi aşağıda verilen amaçlarla kullanılabilir;

- Öğrencileri düşünmeye yöneltmek,
- Öğrencileri derse katmak,
- Anlaşılmayan noktaları ortaya çıkarmak,
- Öğrencilerin bildiklerini ve bilmediklerini ortaya çıkarmak,
- Önemli olan noktayı vurgulamak,
- Pekiştirme vermek,
- Konuyu tekrar etmek.

Bu yöntemde öğretmen sınıfa bilgi basamağında sorular sorabileceği gibi, onları düşündürmeye, yorum yaptırmaya, bilgilerin iyeni bir duruma uygulamaya, analiz, sentez ve değerlendirme yaptırmaya yöneltecek sorular da sorabilir. Eğitimde amaç sadece hafıza geliştirmek değil, onları aktif kılacak üst düzey düşüncelerini sağlamaktır.

Soru-cevap yönteminin özellikleri:

1. Öğrencilere yorum yapabilecekleri açık uçlu sorular sorulmalıdır.
2. Öğrenci etkileşime girer, düşünür, yorumlar ve söyler.
3. Tek basına kullanıldığında konunun anlaşılmasında güçlükler doğar.
4. Soru öğrenciye değil, sınıfa sorulmalıdır.
5. Öğrencilere cevapları düşünmeleri ve yorumlamaları için 3-5 dakika süre verilmelidir.
6. Cevap veremeyen öğrenciye yeni sorular vasıtasıyla ipucu verilerek cevaba gitmesi sağlanmalıdır.
7. Doğru cevaplar anında pekiştirilmelidir.
8. Öğrencilere cevap hakkı bir sıraya veya parmak kaldırmaya göre değil, tesadüfi verilmelidir.

TARTIŞMA YÖNTEMİ

Tartışma iki ya da daha fazla kişinin bir konuyu açıklığa kavuşturmak için karşılıklı olarak görüş alışverişinde bulunması olarak tanımlanmaktadır. Tartışma yönteminde öğrencinin öğrenciyle etkileşime girmesine izin verilir. Öğrenci süreçte karşısındaki kişiyi dinler, görüşlerini analiz eder ve değerlendirir. Konuşma sırası kendine geldiğinde ise konuyu yorumlar, eski bilgilerini yeni durumlara uygular, orijinal görüşler ortaya atmaya çalışır. Kısaca öğrencileri üst düzeyde düşünmeye yöneltir.

Tartışma yöntemi aynı zamanda demokratik değerlerin kazandırılmasında etkili bir şekilde kullanılır. Eğitim sisteminin uzak hedeflerinden biri demokratik bir toplum seçmen yetiştirme, diğeri ise geleceğin liderlerini yetiştirmektir. Tartışma yönteminde demokratik bir toplum için gerekli olan, saygı, hoşgörü, empati, fikir sahibi olma, karar verme ve seçim yapma bir çok değer ve davranışı kazandırır. Ayrıca öğrenciler bu yöntemde düşünür ve düşündüklerini ifade eder. Öğretmen, bir tür gözlemci ve yönetici olarak görev yapar. Tartışmanın belli bir çizgide kalmasına dikkat eder. Aynı zamanda dersin amacına ulaşması için gayret eder. Uygun zamanda tartışmaya katılır, tartışmayı keser, tartışmayı yönetir. Tartışma dersinin oturma düzeni de değişiktir. Herkes birbirinin yüzünü görecektir şekilde oturmalıdır. Tartışma yöntemi bir başkan yönetiminde sürdürülür. Başkan konuya dikkat çekmek için

bir açılış konuşması yapar. Zihinlerde soru işaretleri oluşturur. Tartışma sırasında gerektiğinde özet yapar, tartışmanın amacından uzaklaşmasını önler ve güvenilir bir ortam oluşturmaya çalışır.

Tartışma yönteminin özellikleri:

1. Tartışılacak konu üzerinde öğrenciler bilgi sahibi olmalıdır.
2. Tartışmada önemli hususlar tahtaya yazılmalıdır.
3. Tartışmanın sonunda özetleme yapılmalı ve not alınmalıdır.
4. Öğretmen tartışmanın yönetme isini öğrencilere aktarabilir.
5. Başkan, iyi bir başlangıç konuşması ile dikkatleri tartışmaya toplamalıdır.
6. Tartışmanın bireylerle değil, fikirlerle ve sorunlarla ilgili olduğu unutulmamalıdır.
7. Uzun zaman alır ve kalabalık sınıflarda etkili bir şekilde kullanılamaz.

ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ

Gerçek ya da hayali bir olayın sınıf ortamına getirilerek analiz edilmesidir. Öğrencileri gelecekte karşılaştıkları durumlara hazırlamak ve sınıfta karşılaşılan problemleri kişiselleştirmeden çözmek amacıyla kullanılır. Günlük hayatta karşılaşılan problemlerin çözülmesinde de kullanılabilir. Bu teknikte olay bir metin halinde öğrencilere dağıtılmalı veya VCD ile öğrencilere gösterilmelidir. Öğrenciler örnek olayı okur, anlar, yorumlar, analiz eder ve değerlendirirler. Öğrenciler sorunlu olaya katılırlar fikir ve çözüm önerileri üretirler.

Bu yöntem daha çok sosyal ve duygusal davranışların öğretiminde kullanılır. Saygı, sorumluluk, hoşgörü gibi birçok değer içselleştirilmesinde ve toplumsal yapı için gerekliliğinin öğretiminde örnek olay incelemesi yöntemi kullanılabilir.

Okulda veya sınıfta karşılaşılan bir olay örnek olaya dönüştürülecekse yer, zaman ve kişi isimleri değiştirilir. Örnek olay incelemesinde öğretmen tarafından öğrencilerin işlerini kolaylaştıracak anahtar sorular hazırlanır. Ayrıca öğretmen öğrencilerin istenen sonuçlara ulaşmalarında yol gösterir.

Örnek olay incelemesi yönteminin özellikleri:

1. Örnek olay incelemesi yöntemi öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun olmalıdır.
2. Öğretmen hazırladığı sorularla tartışmayı yönetmeli ve yönlendirmelidir.
3. Örnek olayda ayrıntılar iyi belirlenmiş olmalıdır. Çünkü bu ayrıntılardan öğrenciler sonuç çıkaracaktır.
4. Amaca uygun örnek olay yazmak ve bulmak zor olabilir.
5. Örnek olay incelemesi yönteminde öğrenciler problem çözme becerisi geliştirir.
6. Sosyal ve duygusal davranışların öğretiminde kullanılır.

PROBLEM ÇÖZME YÖNTEMİ

Bilim ve teknolojiye meydana gelen hızlı değişimler okulda öğrenilen bilgileri kısa zamanda etkisiz hale getirmektedir. Kısa sürede eskiyecek ve işe yaramaz hale gelecek bilgiyi insanlara kazandırmak yerine, onlara bilgiyi kazanma yolları öğretilmelidir. Bütün bu gelişmeler sonunda birey geçmişe göre daha fazla problemle karşı karşıya gelmeye başlamıştır. Bu problemleri çözerken, bilimsel ve akılcı bir yol kullanması onun çözüme gitmesini kolaylaştıracaktır.

Bu yöntem, gerçek hayatta karşılaşılan problemlerin araştırılması, problemin çözümünde zihinsel ve psiko-motor olarak aktif olmayı gerektiren bir yöntemdir. Birey bir problemle karşı karşıya gelir, problemi fark eder, tanımlar, bilgi toplar, çözüm önerileri üretir ve sonuca ulaşır. Bu yöntemde bilgi yığınlarını ezberlemek yerine, gerçek hayatta karşılaşılan problemler üzerinde çalışma vardır.

Problem çözme yönteminin basamakları;

- i. Problemin hissedilmesi ve belirlenmesi
- II. Problemin tanımlanması ve sınırlandırılması
- III. Problemlerle ilgili bilgilerin toplanması
- IV. Problemin çözümüyle ilgili hipotezler ileri sürme
- V. Belirlenen çözüm yollarının uygulanması
- VI. Problemin çözülmesi ve sonuca varılması

Problem çözme yönteminin özellikleri

1. Okulların her kademesinde kullanılmasını öneren kişi J. Dewey'dir.
2. Öğrencilere rehberlik yapılmalı ve yönlendirilmelidir.
3. Problem çok iyi anlaşılmalıdır.
4. Öğrencilerde bilimsel düşünme yeteneği kazandırır.
5. Öğrenciye belgelere dayanarak yargıda bulunma alışkanlığı kazandırır.
6. Öğrencilerin sorumluluklarını geliştirir.
7. Öğrenciler başarısız oldukları durumlarda da öğrenme imkanına sahip olurlar.

PROJE YÖNTEMİ

Proje, öğrencilerin genellikle somut bir ürüne ulaşmak için tek başına veya küçük gruplar halinde bir görev üzerinde uzun bir süre çalışmalarınıdır. Bu yöntemde öğrenci, bilgisini gerçek yaşam şartlarında veya ona yakın şartlarda sınar. Öğrenci zihinsel ve fiziksel olarak sürece katılır. Amaç ortaya bir iş veya eser çıkarmaktır. Bu yöntemde öğrenci, bilgisini gerçek yaşam koşulları altında sınavarak, ortaya bir iş veya eser çıkarır. Öğrenci tek başına çalışabileceği gibi grupla da çalışabilir. Süreçte öğrenci aktif olarak bulunur, ulaştığı sonucu veya ürünü sınıfa sunar. Birçok konuda proje çalışması yaptırılabilir. Birkaç örnek aşağıda verilmiştir.

- Tuvaletleri temiz tutma projesi
- Okulu ağaçlandırma projesi
- Uzaktan kumandalı araç geliştirme projesi
- Çevre kirliliğinin nedenlerini belirleme projesi
- Okulda enerji tasarrufu projesi

Proje yöntemini uygulamak için belli bir ders saati yoktur. Bu yöntemin ana felsefesi, çocuğun yaşadığı çevrelerde hayatı küçük ölçüde de olsa yaşamasıdır. Böylece hayatta işe yaramayan bilgilere öğretimde yer verilmemiş olur. Bu yöntem, sınıfta oturup dersi dinlemekten hoşlanmayan öğrenciler için iyi bir yöntemdir. Ayrıca bu yöntemde öğrencilerin problem çözme, sentezleme ve eleştirel düşünme yetenekleri gelişir.

Proje yönteminin özellikleri

1. Okulda öğrenilen bilgiler gerçek hayatta sınanır.
2. Pratik deneyim kazandırır.
3. Projeler öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkaracak özellikte olmalıdır.
4. Hem yavaş hem de hızlı öğrenciler için kullanılabilir.
5. Proje, çevredeki hayattan seçilmelidir.
6. Öğrenciye başarıma hissi verilmelidir.

GÖSTERİ YÖNTEMİ

Gösteri, öğretmenin öğrencilerin önünde bir şeyin nasıl yapılacağını göstermek ya da bir prensibi açıklamak için yaptığı işlemlerdir. Gösteri yöntemi çoğunlukla öğretmenin bir beceri veya uygulamanın nasıl yapıldığını öğrencilere göstermesi, onların ise bunu tekrar etmesi esasına dayanır. Bu yönüyle gösterip yaptırma olarak ta isimlendirilebilir. Psiko-motor davranışların kazandırılmasında etkili bir şekilde kullanılır. Öğretmen gösteri yaparken, göstereceği nesne veya aracın kendisini sınıfa getirmelidir. Eğer yoksa üç boyutlu modelini, o da yoksa hareketli filmlerini, oda yoksa resmini veya fotoğrafını sınıfa getirmelidir.

Gösteri yönteminin özellikleri

1. Öğrencilerin gösteriyi nasıl izleyecekleri önceden planlanmalıdır.
2. Gösteri sırasında göster-anlat ilkesi kullanılmalıdır.
3. Öğrencilerin, davranışın zihinsel hazırlığını yapması sağlanmalıdır.
4. Göze ve kulağa aynı anda hitap ederek dikkat çeker.
5. Beceri öğretiminde etkili bir şekilde kullanılır.

GÖZLEM GEZİSİ YÖNTEMİ

Eğitsel amaçları gerçekleştirmek için okul tarafından organize edilen gezilere denir. Bu yöntem ile öğrenciler duvarlarla çevrili yapay dünyadan gerçek dünyaya adım atarlar. Gözlem gezisi sadece bir ziyaret veya gezi değildir. Belirli bir amaca hizmet amacıyla planlı bir faaliyettir. Gezi öncesinde öğrencilerin nelere dikkat etmesi gerektiği, amacın ne olduğu öğrencilere bildirilir. Gözlem gezisi sırasında öğrencilerin birçok duyu organına hitap edilir. Gezi gözlem yönteminde birden fazla duyu organına hitap edildiği için öğrenme daha kalıcı olur. Öğrenci ilk elden bilgi edinir.

Gözlem gezisi yönteminin birçok yasal sorumluluğu vardır. Öğretmenin gözlem amaçlı geziyi planlaması, yönetimden ve aileden izin alması, gezi kuralları koyması ve öğrencileri kontrol altında tutması gerekir.

Gözlem: Gözlem, öğrencilerin eşya olay ve varlıkların doğrudan kendilerinden bilgi edinmelerini ve onların bilimsel bir araştırmayla ilgili temel becerilerini kazanmalarını sağlayan etkili bir yöntemdir. Bu yöntem çocukta var olan araştırma ve inceleme eğilimlerini bilimsel bir şekle sokmasını sağlar. Öğretmen teorik bilgiye paralel olarak gözlem araştırmaları verebilir.

Gözlem gezisi yönteminin özellikleri

1. Öğrenci kendi duyu organları vasıtasıyla ilk elden bilgi elde eder.
2. Araştırma-inceleme ve bilimsel düşünce geliştirir.

3. Öğrenciler yakın çevrelerini ve ülkelerini daha iyi öğrenirler.
4. İyi bir organizasyon yapılmazsa boşuna zaman harcanmasına neden olur.
5. Gözlemler teorik bilgiye paralel olarak yapılmalıdır.
6. Gözlemin sonuçları tartışılmalı ve değerlendirilmelidir.

DENEY YÖNTEMİ

Öğretimde deney, herhangi bir olay veya varlığı meydana getiren ilişkilerin daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bilinmeyen bir şeyi bulmak, bir ilkeyi, bir varsayımı sınamak amacıyla yapılan eylem veya işlem de deney olarak adlandırılmaktadır. Bu yöntemde belirli bir olaya etki eden faktörleri kontrol altına alarak sına yapıılır. Deney sadece fen bilimlerine ait bir yöntem değildir. Her ders için özel dersliklerin bulunması bütün derslerde deneyi kolaylaştırmaktadır. Bu yöntemde öğrencilerin uygulama yapması esastır. Bu yöntemde öğrenciler bilimin temeli olan neden-sonuç ilişkisi kurarlar ve bu şekilde düşünmeyi öğrenirler.

Deney yönteminin özellikleri

1. Bilimsel düşünceyi kazandırır.
2. Öğrenci birçok duyu organıyla ilk elden bilgi edinir.
3. Bilgilerin uygulanmasını sağlar.
4. Maliyeti yüksektir ve çok zaman alır.
5. Yaratıcı düşünceyi kazandırır.
6. Bu yöntemde öğrenilen bilgilerin gerçek hayatta uygulanma şansı daha yüksektir.

BİREYSEL ÇALIŞMA YÖNTEMİ

Çağdaş öğretim yöntemlerinin özelliklerinden biri insanlar arasındaki ilgi, yetenek ve öğrenme hızı gibi farklılıkları kabul etmesidir. İnsanların aynı yasta olması onların aynı bilişsel, duyuşsal ve devinsel gelişime sahip olduklarını göstermemektedir. Çoklu zeka kuramı da insanların doğuştan farklı zeka türleriyle dünyaya geldiklerini ortaya koymuştur. Öğrenciler bazı alanlara ilgi duymakta ve o alanlarda daha başarılı olmaktadır. Buradan hareketle öğrencileri bireysel çalışma yöntemiyle bilgiye ulaşmasını bilen ve iç disiplin kazanmış bireyler şeklinde yetiştirmek mümkün olabilir. Ayrıca bu yöntem hızlı ve yavaş öğrenen öğrencilere ve öğrenme güçlükleri olan öğrencilere ek fırsatlar sunar. Çoklu zeka kuramı ile ilgili bilgiler, bu kitapçıkta ayrıca yer verilmiştir.

Bireysel çalışma yönteminin özellikleri

- Öğrenci bir konuyu kendi başına çalışarak öğrenir.
- Araştırma yoluyla öğrenci yaparak, yaşayarak öğrenir.
- Öğrenme, öğrencinin öğrenme hızına, ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine göre yapılır.
- Öğrencilerde sorumluluk duygusu geliştirme amacıyla da kullanılabilir.
- Amaç belirleme, zamanlama ve planlama konusunda öğrenciye rehberlik yapılmalıdır.

PROGRAMLI ÖĞRETİM

Öğretimi bireyselleştiren yöntemlerden biridir. Öğrenci bu yöntemde özel hazırlanmış bir kitapla, bir araçla veya bilgisayarla etkileşime girerek kendi kendine öğrenir. Birey öğrenme sürecinde kendi hızına göre hareket eder, materyali okur, anlar, sorulara cevap verir ve geribildirimlere göre hareket eder. Doğrusal ve dallara ayrılan olarak iki farklı modeli bulunmaktadır.

Doğrusal programlama: Öğrencinin önkoşul bilgileri, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmaz. Öğrenci belirlenen doğrultuda ilerler.

Dallara ayrılan programlama: Öğrencinin önkoşul bilgileri, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınır.

Programlı öğretimin ilkeleri

1. Küçük adımlar ilkesi: İçerik olabilecek en küçük parçalara ayrılır. Parçalara ayrılan içerik öğrenciye sunulur.
2. Kademeli (Amaçlı) ilerleme ilkesi: İçerik somuttan soyuta, basitten karmaşığa ve kolaydan zora doğru sıralanır.
3. Etkin katılım ilkesi: öğrenme sürecinde birey okur, anlar, soruları cevaplandırır ve geribildirimlere göre hareket eder. Kısaca öğrenme sürecinde aktiftir.
4. Başarı (Doğru cevaplar) ilkesi: Öğrencilere çoğunlukla başaracakları sorular sorulmalıdır.
5. Bireysel hız: Öğrenciler sürecin tümünde kendi hızlarına göre hareket ederler.
6. Anında düzeltme: Eksik ve hatalı öğrenmeler zaman geçirilmeden düzeltilir.
7. Pekiştirme ilkesi: Öğrencilere soru ekranından hemen sonra pekiştirme verilir.

Programlı öğretim materyalleri yukarıda verilen ilkelere göre düzenlenir. Öğrenciler bu materyallerle etkileşime girerek öğrenirler. Bilgisayar teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler programlı öğretim materyallerinin etkisini artırmıştır.

Programlı öğretim tekniğinin özellikleri

1. Her öğrenci kendi öğrenme hızına göre hareket eder.
2. Bilgisayarlar ve internet yardımıyla herkese ulaştırılabilir.
3. Sınıfta uygulandığında öğrencilere etkinlik sunar, öğretmenlere ise zaman kazandırır.
4. Öğrencilerin birbiriyle olan etkileşimini azaltır.
5. Programlı öğretim materyallerinin hazırlanması profesyonellik gerektirir ve zaman alır.
6. Üst düzey davranışların kazanımında kullanılamaz.

ROL OYNAMA YÖNTEMİ

Rol oynama bir takım durum ve olayların konuşma ve hareket ile hayali bir ortam içerisinde canlandırılmasına denir. Birey uygulama sırasında ya başkasının kişiliğine girer ya da kendisinin bir durumla karşılaştığında vereceği tepkileri verir. İki şekli vardır.

Bağımlı rol oynama: Öğrencinin yazılı bir metne bağlı kalarak bir takım durum ve olayları canlandırmasıdır. Öğrenci rolünü oynarken insan ilişkileri konusunda daha çok bilgi, beceri ve anlayış kazanır.

Bağımsız rol oynama (Yaratıcı drama): Öğrencilerin yazılı bir metne bağlı kalmadan bir takım durum veya olayları hayal güçlerine göre doğaçlama olarak canlandırmalarıdır.

Öğrenciler hangi durumlarda nasıl davranacaklarını yaşayarak öğrenirler. Öğrenci duygu ve düşüncelerini kendi sözcükleriyle açıklama olanağına sahip olurlar.

Rol oynama yönteminde jest, mimikler ve ses tonu önemli bir yer tutar. Öğrencinin sürece etkin katılımı vardır. Öğrenci uygulama ve daha üst düzeyde davranış kazanır. Rol oynama yöntemi daha çok toplumsal ve duyuşsal davranışların öğretiminde kullanılır.

Rol oynama yönteminin özellikleri

1. Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirir.
2. Sosyal davranışların öğretiminde kullanılır.
3. Empati geliştirir.
4. Sözsüz iletişim ve ses tonu önemli bir yer tutar.
5. Topluluk önünde konuşma ve hareket etme imkanı sağlar.

BENZETİM TEKNİĞİ (SİMÜLASYON)

Öğrenciler için gerekli gerçek deneyimin pahalı ve tehlikeli olduğu durumlarda kullanılır. Öğrenci gerçeğe benzetilmiş yapay ortamda uygulama yapar ve çalışır. Daha çok öğrencilerde mesleki beceri geliştirmeye ilgilidir. Pilot ve sürücü eğitiminde ve tıp fakültelerinde çok kullanılır. Bilgisayar teknolojilerindeki gelişmeler çoklu ortamlar yaratarak benzetilmiş ortamlar oluşturmayı kolaylaştırmıştır. Ayrıca fen derslerinde bilgisayar ortamında tehlikeli ve pahalı deneyler yapılabilir hale gelmiştir. Bu deneylerde öğrenci sanal ortamda deneyi yapmaktaki ortaya çıkan görüntüyü görebilmekte ve sesi duyabilmektedir.

Benzetim tekniğinin özellikleri

1. Öğrenciler bilgilerini uygular ve beceri kazanırlar.
2. Başarı ve başarısızlık anında anlaşılır.
3. Öğrenciler süreçte aktif bulunarak problem çözerler ve karar alırlar.
4. Gerçekte yapayda karşılaşılmayan durumlara karşılaşmak mümkündür.
5. Deneyim kazanma daha ucuza mal olur ve kazaların önüne geçilir.

BEYİN FIRTINASI TEKNİĞİ

Yaratıcı problem çözme gücünü geliştirmeyi amaçlayan bir tartışma tekniğidir. Bir konuya çözüm getirmek, karar vermek ve hayal yoluyla düşünce üretmek için kullanılır. Fikir üretme ve fikirlerin değerlendirilmesi olmak üzere iki aşaması vardır. Fikir üretme aşamasında serbest ve güvenilir bir atmosferin oluşturulması önemlidir. Bu aşamada ilgili konuyla ilgili öğrencilere söz hakkı verilir. Öğrenciler hayal kurarlar ve akıllarına geleni söylerler. Görüş belirtmek istemeyen öğrencilerin beni geçiniz deme hakkı vardır. Öğrencilerin söylediği her şey tahtaya veya saydama not alınır. Bu süreçte görüşlerin niteliği değil niceliği daha önemlidir. Uygulama sırasında öğrencilerin görüşlerinin düzenlenmesi, yargılanması ve eleştirilmesi yoktur.

Değerlendirme aşamasında ise söylenenler sınıflandırılır, yeni ilişkiler kurulmaya çalışılır ve değerlendirilir. Bu teknikte kullanılan çözüm yolları aşağıda verilmiştir.

1. Benzerinden faydalanma: Tabiattaki örneklerden faydalanma vardır. Kuşlardan yola çıkarak uçak modellerinin yapılması gibi.
2. Fikir bağlantıları kurma: Önceden ilişki kurulmamış iki durum veya kavram arasında ilişki kurma vardır.
3. Zarardan yarar çıkarma: Talaştan sunta üretme zarardan yarar çıkarmaya bir örnektir.

Beyin fırtınası tekniğinin özellikleri

1. Toplantının amacı ve sorunun ne olduğu belirtilmelidir.
2. Serbest ve güvenilir bir atmosfer sağlanamazsa başarıya ulaşamaz.
3. Öğrencilerin bir oturumda sonuca gitmesi beklenmemelidir.
4. Konu öğrencinin ilgi alanına ve gelişim dönemine uygun olmalıdır.
5. Fikir üretme aşamasında düzenleme ve yönlendirme yoktur.

MİKRO ÖĞRETİM

Öğretmen yetiştirmede kullanılan bir tekniktir. Öğretmen eğitiminde teorik bilgilere ağırlık vermeyi değil, kuramsal çalışmalarla uygulamalı çalışmaları birleştirerek etkili uygulamalar yapmayı amaçlamaktadır. Mikro öğretimde derslerin 5-20 dk, öğrenci sayısının ise 1-5 arasında olmasına dikkat edilir. Her öğretmen adayı hem öğrenci hem de öğretmen rolündedir. Öğret yeniden öğret çevrimi vardır. Öğretmen adayı seçtiği konuyu planlar ve öğretir. Bu süreç kameraya kaydedilir ve sonradan izlenerek, adaya dönüt ve düzeltme verilir. Öğretmen adayı gelen eleştiriler doğrultusunda dersini ve etkinliklerini yeniden planlayarak yeniden öğretir. Bu uygulamadan sonrada yeniden dönüt verilir. Kısaca bu teknik ile öğretmen adayına yapay bir ortamda hizmet öncesi deneyim kazandırılır.

Mikro öğretim tekniğinin özellikleri

1. Adını derslerin kısa tutulmasından alır.
2. Öğretme süreci kontrol altına alınır.
3. Öğretmen yetiştirmede kullanılır.
4. Öğret yeniden öğret döngüsü vardır.

DUYUŞSAL DAVRANIŞLARIN ÖĞRETİLMESİ

Okulların bilişsel hedeflerinin yanında birçok duyuşsal hedefi vardır. Bu hedeflerden milli kültür, milli güvenlik, saygılı olmak, dürüst olmak ve adaletli olmak sayılabilir. Duyuşsal davranışlar insanların duygu içerikli öğrenmeleridir. İnsanlar iyi-kötü, güzel-çirkin gibi birçok duygu yoğunluklu değerlendirme yaparlar. Bunların yanında herhangi bir objeye karşı olumlu veya olumsuz tutuma sahip olmaları, önemseyip önemsememeleri, değerleri ve ahlaki yargıları duyuşsal davranışlara girer. Duyuşsal davranışların öğretilmesinde bilişsel davranışların öğretiminde olduğu gibi etkin katılım gereklidir. Öğrenci öğretilecek değerlerin yaşandığı bir okul ve sınıf ortamında bulunmalıdır. Sadece söz ve öğüt duyuşsal davranışların öğretiminde etkili değildir.

Duyuşsal davranışların öğretiminde bir başka yol ise, yakınlıktır. Birey matematik öğretmenine karşı duyduğu sevgiyi matematik dersine karşı da duymaya başlayabilir. Öğretmenler öğrencilere örnek olmalı, değerleri yaşamaya çalışmalıdır. Hocanın dediğini yap, yaptığını yapma anlayışı geçerli değildir. Duyuşsal davranışların öğretiminde birçok yöntem kullanılabilir. Tartışma ve işbirlikçi öğrenme, demokratik değerlerin kazandırılmasında, rol oynama ve örnek olay incelemesi sosyal davranış ve değerlerin kazandırılmasında kullanılabilir. Ayrıca bilimsel değerlerin içselleştirilebilmesi için ise problem çözme ve deney yöntemleri kullanılabilir. Duyuşsal davranışların öğretiminde sınıf ve okul atmosferinin de önemli bir yeri vardır.

DEVİNSEL (PSİKO-MOTOR) DAVRANIŞLARIN ÖĞRETİLMESİ

Devinsel davranışlar zihin ve kasların kullanılmasını gerektiren davranışlardır. Konuşma, yazı yazma, okuma, yemek yeme, otomobil kullanma, on parmak yazı yazma, halk oyunu oynama ve müzik aleti çalma gibi davranışları kapsar. Beceri kavramı ise, devinsel davranışların birbirleriyle koordineli, hızlı ve otomatik bir şekilde yapılmasına denir. Bedensel ve mesleki becerileri kapsar.

Beceri öğretiminin aşamaları

1. Açıklama ve demonstrasyon (gösterme ve açıklama)
2. Beceriye oluşturan temel davranışların öğrenilmesi ve tekrarı
3. Temel hareketlerin bütünleştirilmesi ve otomatikleşmesi

Beceri öğretiminde davranışın dikkatli bir şekilde izlenmesi, zihinde hazırlığının yapılması, aşamalı bir şekilde davranışın yapılması, tekrarı ve otomatikleşmesi söz konusudur. Beceri öğretiminde tekrar önemli bir yer tutar. Tekrar hareketlerin doğruluğunu, inceliğini ve hızını artırır. Ayrıca pekiştirme ve geribildirim önemlidir. Devinsel davranışların öğretiminde ilk akla gelecek yöntem demonstrasyon

(gösterip yaptırma) yöntemidir. Çünkü psiko-motor davranışlar sadece kulağa hitap edilerek öğretilemez. Beceri artırmada benzetim (simülasyon) tekniğinden de yararlanır.

ÇOKLU ZEKA KURAMI

Geleneksel yapıdaki görüşlerin yetersizliğini fark eden Gardner, 1983'te yayımladığı "Zihnin çerçeveleri (Frames of Mind)" adlı çalışmasında bir insanın en az yedi temel zeka alanına sahip olduğunu ifade etmiştir. Gardner zeka türlerine doğa zekasını da eklemiştir. Gardner'a göre zeka, bir kişinin kendi kültüründe değer bulan bir ürün ortaya koyabilme kapasitesi, gerçek hayatta karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler üretebilme becerisi, çözüme kavuşturulması gereken yeni problemleri keşfetme yeteneğidir.

Çoklu Zeka kuramının dayandığı temel varsayımlar şunlardır:

1. Çoklu zeka kuramına göre çok sayıda zeka alanı vardır.
2. Zekalar çeşitli biçimlerde gösterilebilir.
3. Zeka profilleri kişiye özgüdür.
4. Zekalar güçlendirilebilir.
5. Bir öğrenmeyi gerçekleştirmenin çeşitli yolları vardır.

Bu ilkelerden önemli olanın, insanların ne kadar zeki oldukları değil, hangi alanlarda zeki olduklarını belirlemek olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Her insan aktif olarak kullandığı zekaları ile özel bir karışıma sahiptir. İnsanların öğrenmelerinde etkili olan zeka alanlarına göre eğitim aktiviteleri uygulanırsa, öğrenme daha etkili ve verimli olacaktır.

ÇOKLU ZEKA ALANLARI

1) Sözel, Dilsel Zeka

Sözel-dil zekası, bir bireyin kendi diline ait kavramları etkili bir biçimde kullanabilmesi kapasitesidir. Okuma, yazma, dinleme ve konuşma ile iletişim sağlayarak, bu zekanın en belirgin özellikleri kullanılır.

Sözel-dilsel zekası güçlü olan bir öğrencinin bazı özellikleri şunlardır:

1. Normal öğrencilerden daha iyi yazar.
2. Uzun hikayeler ve fıkralar anlatır.
3. İsimler, yerler ve tarihler hakkında iyi bir hafızaya sahiptir.
4. Yaşına göre iyi bir kelime haznesine sahiptir.
5. Başkalarıyla yüksek düzeyde sözel iletişime girer.
6. Tekerlemeleri ve kelime oyunlarını çok sever.
7. Kitap okumayı çok sever.
8. Öğrendiği yeni kelimeleri anlamlarına uygun olarak konuşma veya yazı dilinde kullanır.
9. Dinleyerek öğrenmeyi sever.

2) Mantık- Matematik Zekası

Bu zeka biçimi gelişmiş olan insanlar nesnelere tanımlamada, analiz etmede ve problem çözmede başarılıdır. Bilimsel ve mantıksal düşünme, objektif gözlem yapma, sayıları etkili kullanma, elde edilen verilerden sonuç çıkarma, ayırt etme, sınıflama, genelleme, yargıya varma ve hipotez kurma yeteneklerini içerir.

Mantıksal-matematiksel zekası güçlü olan bir öğrencinin bazı özellikleri şunlardır:

1. Sayılarla çalışmayı ve hesaplama yapmayı çok sever.
2. Matematik dersini çok sever.
3. Olayların oluşumu ve işleyişi hakkında çok soru sorar.
4. Mantıksal bulmacaları çözmeyi ve satranç veya dama gibi çeşitli stratejik oyunları oynamayı çok sever.

3) Görsel Uzaysal Zeka

Görsel/Uzaysal zeka, resimler ve imgeler zekası ya da görsel dünyayı doğru olarak algılama ve kişinin kendi görsel yaşantılarını yeniden yaratma kapasitesidir. Zihinlerinde resimler yaratır ve bunları çizerler.

Görsel-uzaysal zekası güçlü olan bir öğrencinin bazı özellikleri şunlardır:

1. Renklere karşı çok hassas ve duyarlıdır.
2. Haritaları, çizelgeleri, diyagramları veya tabloları sadece düz metinden oluşan yazılı materyallere kıyasla daha kolay okur ve anlar.
3. Okuma materyallerine sık sık karalamalar yapar.
4. Arkadaşlarına oranla daha çok hayal kurar.
5. Sanat içerikli etkinlikleri çok sever.

4) Müzik Zekası

Gardner düzenli olarak müzikle bir arada olan her insanın beste yapma, şarkı söyleme ve enstrüman çalma gibi müzikal etkinliklerde sahip olduğu bazı becerilerle başarılı olabileceğini belirtmektedir. Bu zekası gelişmiş bireyler notalara karşı duyarlı olurlar, müzik kulakları gelişmiştir.

Zekâ, bir besteci, bir müzisyen ya da bir şarkıcı gibi müzik formlarını algılama, ayırt etme ve ifade etme kabiliyetidir.

Müziksel-ritmik zekası güçlü olan bir öğrencinin bazı özellikleri şunlardır:

1. Bir müzik aletini çok iyi çalar ya da çalmayı çok sever.
2. Güzel şarkı söyleyebilme sesine ve yeteneğine sahiptir.
3. Farkında olmadan kendi kendine mırıldanır.
4. Ders çalışırken farkında olmadan masaya vurarak ritim tutar.
5. Çevresindeki seslere karşı aşırı derecede duyarlı ve hassastır.

5) Bedensel-Kinestetik Zeka

Spor yapmayı dans etmeyi severler, el göz koordinasyonları, vücut kontrolleri iyidir. Beden dillerini sağlıklı biçimde kullanmaya yatkındırlar.

Bedensel-kinestetik zeki ile bir kişinin bir aktör, bir atlet ya da bir dansçı gibi düşünce ve duygularını anlatmak için vücudunu kullanmadaki ustalığı veya bir heykel tras, bir cerrah ya da bir tamirci gibi ellerini kullanma ve elleriyle yeni şeyler üretme kabiliyetleri kastedilir.

Bedensel-kinestetik zekası güçlü olan bir öğrencinin bazı özellikleri şunlardır:

1. Bir veya birden fazla sportif faaliyette başarılıdır.
2. Bir yerde uzun süre kaldığında hareket etmeye ve kımıldamaya başlar.
3. Başkalarının jest, mimik ve yüz ifadelerini kolaylıkla taklit eder.
4. Gördüğü her nesneyi dokunarak inceleme ve analiz etme eğilimindedir.
5. Koşmayı, sıçramayı ve benzeri fiziksel hareketleri yapmayı çok sever.
6. El becerisi gerektiren etkinliklerde çok başarılıdır.
7. Bir şeyi en iyi yaparak ve yasayarak öğrenir.

6) Sosyal Zeka

Bu zeka çevredeki bireylerle iletişim kurma, onları anlama, bu kişilerin ruh durumlarını ve yeteneklerini tanıma gibi davranışlara işaret eder. Arkadaş gruplarıyla vakit geçirmekten hoşlanırlar. İyi bir dinleyici olabilirler.

Sosyal zekası güçlü olan bir öğrencinin bazı özellikleri şunlardır:

1. Arkadaşlarıyla ya da akranlarıyla sosyalleşmeyi çok sever.
2. Grup içerisinde doğal bir lider görünümündedir.
3. Problemi olan arkadaşlarına her zaman yardım eder.
4. Dışarıda iken başının çaresine bakabilir.
5. Başkaları daima onunla birlikte olmak ister.
6. Empati yeteneği çok gelişmiştir.

7) İçsel Zeka

İçsel zeka, kişinin kendini tanıması ve kendi hakkında sahip olduğu bilgi ve anlayış ile çevresinde uyumlu davranışlar sergilemesi yeteneğidir.

İçsel zekası güçlü olan bir öğrencinin bazı özellikleri şunlardır:

1. Bağımsız olma eğilimindedir.
2. Kendisinin zayıf ve güçlü yanları hakkında gerçekçi bir görüşe sahiptir.
3. Yalnız oynamaya veya ders çalışmaya bırakıldığında daha başarılıdır.
4. Duygularını, hislerini ve düşüncelerini açık ve net bir şekilde dile getirir.
5. Hayattaki amacının ne olduğuna ilişkin belirgin bir fikre sahiptir.
6. Hayattaki başarılarından ve başarısızlıklarından ders almasını bilir.
7. Kendine güveni ve saygısı yüksektir.

8) Doğa zekası

Doğa zekası ile bir kişinin bir biyolog yaklaşımıyla hayvanlar ve bitkiler gibi yasayan canlıları tanıması, onları belli karakteristik özelliklerine bağlı olarak sınıflandırması ve diğerlerinden ayırt etme kabiliyeti veya bir jeolog yaklaşımıyla dünya doğasının bulutlar, kayalar veya depremler gibi çeşitli karakteristiklerine karşı aşırı ilgili ve duyarlı olması kastedilmektedir.

Doğacı zekası güçlü olan bir öğrencinin bazı özellikleri şunlardır:

1. Çevre bilinci çok iyi gelişmiştir.
2. Doğaya, hayvanat bahçelerine veya tarihsel müzelere olan gezileri çok sever.
3. Doğa olaylarına karşı çok hassas ve duyarlıdır.
4. Ekoloji, doğa, bitkiler, hayvanlar vb. gibi konuları işlerken çok meraklanır.

5. Kus beslemek, kelebek ve böcek koleksiyonu oluşturmak gibi doğa ile ilgili projelere katılmayı çok sever.

6. Toprakla oynamayı ve bitki yetiştirmeyi çok sever.

Öğrencilerin Çoklu Zekâ Alanlarının Belirlenmesinde Kullanılan Yöntemler:

1- Öğrencileri gözlemek:

- . Olumlu davranışları gözlemek
- . Olumsuz davranışları gözlemek
- . Öğrenciyi boş zamanlarında gözlemek

2- Belge toplamak:

- . Öğrencilere ait ürünleri (resim, şiir vb.) toplamak
- . Öğrenci etkinliklerinin belgelenmesi, kayda alınması

3- Okul kayıtlarını incelemek:

- . Derslerden alınan notların incelenmesi
- . Öğrenci hakkında diğer öğretmenlerin yazdığı raporların incelenmesi

4- Diğer öğretmenlerle iletişime girmek

5- Velilerle görüşmek

6- Öğrencilere sormak

7- Özel hazırlanmış test ve anketler uygulamak.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÇOCUKLARIN ÖĞRETMENLERİNE ÖNERİLER

-Çocuğun bireysel özellikleri, kapasiteleri, sınırlılıkları bilinmelidir.

-Aileyle diyalog hâlinde olunmalı.

-Sınıfta öğrenme etkinliklerine katılmalarını sağlayıcı sorumluluklar, görevler verilmelidir.

-Kullanılan komutların basit, kısa ve net olmasına dikkat edilmelidir.

- Öğrendiklerinin bellekte kalıcı olmasını sağlamak amacıyla birden fazla duyuya hitap edilmesi gerekir (görsel, işitsel, drama vb.)

-Güven verici ve teşvik edici olunmalı, derse katılımları sağlanmalı ve başarıları ödüllendirilmelidir.

-Aşırı hareketliliği varsa sınıf ortamında farklı düzenlemeler yapılabilir. Örneğin, öğrenciyi ön sıralara ve duvardan tarafa oturtturarak sık sık jest ve mimiklerle katılımı sağlanabilir. Ancak bu tür düzenlemeler yapılırken, çocukla konuşularak yapılanların, cezalandırma için yapamadığı anlatılmalıdır.

-Çalışma becerilerini kullanmayı geliştirici ev egzersizleri verilmelidir. Başaramayacağı ödevler, sorular ve sorumluluklar verilmemelidir.

-Kendisinin başarabileceğine inandırılmalı, herhangi bir eyleme girişmeden önce düşünmesi sağlanmalıdır.

- Hoşa gitmeyen bir davranış gösterdiğinde, o davranışı ortadan kaldırmak için, davranış değiştirme yaklaşımına yer verilmelidir; bulunulan yere, zamana, ortama uygun olmayan bir şekilde söz yahut davranışta bulunan kişinin, bu tür davranış ve sözlerini görmezden gelerek, onun o ortamdaki uzaklaştırılmasının sağlanması faydalı olacaktır.

-Sosyal aktivitelere katılması sağlanmalıdır, iş yapma becerisi kazandırılmalıdır.

-Görsel algı becerilerinin gelişimine yönelik etkinlikler yapılmalıdır.

-İçinde bulunduğu gelişim döneminin özellikleri iyi bilinmelidir. Diğer öğrencilerle kıyaslanmamalı ve olduğu gibi kabullenilmelidir.

-Olumsuz etiketlemelerden kaçınılmalı (yaramaz, tembel, dikkatsiz vb.)

-Öğrenme güçlüklerinin oluşmasını arttıran öğretmen davranışı ve öğretmen tipi; tüm çocukların aynı şekilde öğrendiğini ve başarılı öğretim tekniğini sadece kendisinin bildiğine inanan ve bir tek öğretme sürecine yer veren öğretmendir.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN AİLELERİNE ÖNERİLER

Eğer çocuğunuz okulda başarısız oluyorsa ve öğrenme güçlüğü tanısı konmuşsa;

-Öncelikle bunun nedenlerini araştırın.

-Öğretmenlerinden bilgi ve yardım isteyin. Gerekli tıbbî ve psikolojik ölçümleri yaptırın, gerekirse profesyonel yardım isteyin.

-Öğretmeniyle ortak bir çalışma plânı geliştirin.

- Çocuğunuzun tüm özelliklerini ve kapasitelerini tanıyın.
- Sık sık tekrarlama yaptırın.
- Sabırlı ve olumlu tutum içinde olun.
- Güdüleyici ve teşvik edici olun.
- Çocuğun kendisini rahat ve güvencede hissettiğinden emin olun.
- Dikkati çabuk dağıldığından çalışmalarını kısa tutun.
- Bir basamağı öğrendiğinden emin olmadan diğer basamağa geçmeyin, yavaş ilerleyin, öğrendiklerini karıştırmamasına engel olun.
- Çalışma becerilerini geliştirmek için ev egzersizleri ve sorumluluklar verin. Günlük işlerde olaylara katılmasını sağlayın (temizlik, yardım vb.)
- Başardıkça teşvik edin, onaylayın.
- Dikkati yoğunlaştırıcı etkinlikler yaptırın (oyunlar, nesnelere gruplama, ayırma, düzeltme vb.)
- Başaramayacağı ödevler, görevler, sorumluluklar vermeyin. Kendisini başarısız ve olumsuz değerlendirmesine engel olun.
- Hatırlamayı ve tekrarlamayı gerektirecek hafıza oyunları oynatın.

KAYNAKÇA

- Özel Öğrenme Güçlüğü, Tanımlar, Belirtiler –Dikkat Eksikliği Hiperaktivite ve Özel Öğrenme Güçlüğü Derneği,
- Karlıdağ, F.,Suna, E.,Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklar. Eğitim Dergisi. Mayıs 2003. Sayı: 39. Ankara
- Topbaş, Seyhun. Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklar. Anadolu Üniversitesi Yayınları. 1998. Eskişehir
- Erdi KANBAŞ-Özel Eğitim Uzmanı
- Fetanet KARLIDAG-Suna ERTÜRK (Rehberlik ve Araştırma Merkezi/ELAZIĞ)
- <http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1267/unite05.pdf>
- Uzman Öğretmenlik (Ömer Eroğlu, Mustafa Akyol, S.Recep Koçak) Asil Yayın Dağıtım, 2005
- VETforAll Proje faaliyetleri (2008-2010)

III. BÖLÜM

ANKETLER